

Alguns successos d'atribució de responsabilitat del còlera i la sequera als difunts a Bielorússia i Ucraïna extrets de l'obra sobre la superstició i el dret penal d'August Löwenstimm

Una lectura recent del volum *Aberglaube und Strafrecht* (La superstició i el dret penal) del jutge rus de Sant Petersburg August Löwenstimm mostra material d'interès per al folklorista, del qual aquí hem fet una breu selecció relacionada amb el tema del vampirisme. Ardanuy (2015) ja havia apuntat aquest interès en el seu article sobre el cas de Semeniškiai, a l'actual Lituània, llavors part de l'Imperi rus.

El primer esdeveniment que reproduïm té lloc al districte de Novogrud, a l'anomenada Gubèrnia de Minsk¹. El 17 d'agost de 1848, el rector de l'església Veliko-Shukhovits va informar al jutge del districte local que, en contra de la seva voluntat, els camperols havien desenterrat a una noia, Iustina Iushkov, que l'havien tret del taüt i havien practicat amb ella una "operació bestial"; i ho havien fet per posar fi al regnat del còlera entre ells. Quan es va obrir una investigació sobre aquest assumpte, els pagesos ho van admetre tot i van relatar el següent: Iushkov havia estat el primer a morir de còlera, però a l'agost, quan l'epidèmia va créixer en intensitat, Rubtsov, un metge que vivia entre ells, els va assegurar que una nena dissoluta que havia mort prenyada era la causa de la malaltia. Per tal de foragitar el còlera, va ser necessari obrir la tomba i veure quina era la situació del nen per néixer i si la boca de la nena Iushkov era oberta o no. Si la boca és oberta, llavors és necessari clavar una estaca en ella.

Al principi, els camperols no van escoltar el metge, però com que el còlera seguia estenent-se van decidir refugiar-se en el mètode suggerit. Van obrir la tomba, van extreure el cadàver i la van obrir. Però no van trobar cap bebè no nat al cos de la mare, llavors van mirar al taüt i van trobar el petit cos. Després van llançar a lushkov a la tomba, però primer li van clavar una estaca de freixe, perquè havien trobat la seva boca oberta. Després que els pagesos haguessin fet tot això, van cobrir la tomba i van tornar a casa convençuts que el còlera havia estat eliminat (Löwenstimm 1897: 98-100).

Un altre cas semblant succeeix el 1851, en aquest cas a una comuna al districte de Berdichev², a la Gubèrnia de Kiev³. Hi havia una epidèmia de còlera i va córrer el rumor que algú, que havia treballat per a l'església, i la seva dona s'havien convertit en vampirs. Les tombes es van obrir i els cadàvers van ser decapitats. Es van clavar estagues de fusta de freixe als cadàvers i després els van incinerar (Löwenstimm 1897: 97).

L'any 1867 o 1887⁴., a la població d'Ivanovka⁵ a la Gubèrnia de Kherson⁶, un granger es va penjar i se'l va enterrar al cementiri. Va començar una terrible sequera i els vilatans van decidir que el mort s'havia convertit en vampir i que era la raó per la qual no plovia. Al principi, els grangers van tractar d'abocar aigua a la tomba, mentre deien encanteris màgics. Com que no va funcionar, van desenterrar el taüt i el van situar en algun lloc prop d'una paret vella (Löwenstimm 1897: 102-103).

Com es veu, els morts no només poden ser responsables de malalties, sinó que tenen la capacitat d'afectar al cicle de la naturalesa. Donem un altre exemple. L'any 1868, a la població de Tichij Chutorj, al districte de Tarashxa⁷ a la Gubèrnia de Kiev⁸, no plovia i els grangers tenien por que tots els seus cultius es marcissin. Llavors van anar al cementiri i van obrir una tomba sospitosa. Van treure el cadàver i el van colpejar al cap, cridant:

“Dóna’ns pluja!”. Després, van banyar el cadàver amb aigua abocada en un colador, i finalment el cadàver va ser enterrat de nou (Löwenstimm 1897: 103).

L’any 1871 l’esposa d’un granger de Bogushevichi, de nou a la Gubèrnia de Minsk, va ser condemnada a l’ostracisme pel fet que anava molt sovint a la tomba del seu marit. Va demanar al sacerdot que obrís la seva tomba, tallar-li el cap i posar-la els peus del cadàver. Això era necessari perquè cada nit retornava amb ella (Löwenstimm 1897: 97).

Euloxio Ulloa

Notes

¹ En rus: Минская губерния, Minskaya gubernija. Administració de l’Imperi rus, amb la capital a la població homònima. Va ser creat el 1793 a partir dels territoris adquirits durant la partició de Polònia i va existir fins a 1921.

² Al Nord de l’actual Ucraïna.

³ Киевская губерния, Kiewskaja gubernija, entre 1708-1781, i des de 1796.

⁴ L’autor diu 1887. Ara bé, al peu de pàgina dóna la referència de la premsa d’on obté la informació i a la data indica 1867, d’aquí el dubte: *Neurussische Telegraph (Novorossiysk Telegraph)*, 1867, núm. 133-136. Caldria comprovar l’edició original en rus i segurament la premsa de l’època.

⁵ Ivanivka.

⁶ Херсонская губерния, Khersonskaya gubernija. Situada a la costa septentrional del Mar Negre. Creada el 8 d’octubre de 1802, després de divisió de la gubèrnia de Nova Rússia en tres de noves.

⁷ Таращанський район.

⁸ Desconeixem a quina població correspon Tichij Chutorj.

Referències

- Jordi Ardanuy (2015). «Una notícia sobre la por als revinguts a Lituània de l'any 1892». *L'Upir. Revista de Folklore*, núm. 44 (juny), p. 22-26.
- August Löwenstimm (1897). *Aberglaube und Strafrecht*. Berlín: Johannes Råde.